

Σεβασμιώτατε, Αρχιεπίσκοπε Ελσίνκι και πάσης Φινλανδίας κ. Λέων,

Σεβασμιώτατοι, Εξοχότατοι και Θεοφιλέστατοι,

Εκλεκτοί Προσκεκλημένοι,

Τιμώμενοι Συμμετέχοντες,

Κυρίες και Κύριοι

Αγαπητοί Φίλοι

Είναι τιμή μου να στέκομαι ενώπιόν σας σήμερα, περιτριγυρισμένος από τόσους πολλούς εκπροσώπους της διαθρησκευτικής κοινότητας στη Φινλανδία, αυτή τη σημαντική ημέρα, την 11η Σεπτεμβρίου, μια ημέρα που φέρει τόσο το βάρος της ιστορίας όσο και την ελπίδα για ένα αρμονικό μέλλον. Σας καλούμε να τηρήσουμε ενός λεπτού σιγή καθώς συνεχίζουμε να θρηνούμε εκείνους που έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια των τρομοκρατικών επιθέσεων αυτή την τρομερή ημέρα, πριν από είκοσι δύο χρόνια.

(Ενός λεπτού σιγή)

Τον Νοέμβριο του 2021, ταξιδέψαμε στη Νέα Υόρκη, περπατώντας στο ιερό έδαφος όπου τόσοι πολλοί έχασαν τη ζωή τους, για να ευλογήσουμε το άνοιγμα των θυρών της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και του Εθνικού Προσκυνημάτων του Αγίου Νικολάου, του μοναδικού τόπου λατρείας στο Ground Zero, ενός οίκου χριστιανικής λατρείας, αλλά και ενός χώρου που προάγει την ένταξη, την ανοχή, και αμοιβαία κατανόηση μεταξύ όλων των λαών της πίστης και της καλής θέλησης. Ενώ η Ορθοδοξία έχει μακρά εμπειρία συμβίωσης με άλλες θρησκείες και διάφορα χριστιανικά δόγματα, αυτή η εμπειρία δεν ήταν πάντα ειρηνική. Η άνοδος του εθνικισμού κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα προετοίμασε το σκηνικό για τις παγκόσμιες γεωπολιτικές δυνάμεις που έθεσαν σε κίνδυνο το 20^{ου} αιώνα, και έδωσε τη θέση του στην έξαρση του θανατηφόρου φονταμενταλισμού κατά το πρώτο τρίμηνο του 21^{ου} αιώνα. Μια σειρά ιστορικών γεγονότων έχουν διαμορφώσει την ορθόδοξη σχέση με τον θρησκευτικό πλουραλισμό, επαναπροσδιορίζοντας το παγκόσμιο θρησκευτικό μας τοπίο, καθώς και την κατανόησή μας για τον διαλογικό ρόλο των θρησκευτικών οργανώσεων στην παγκόσμια σκηνή. Όπως ανέφερε η Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, τον Ιούνιο του 2016:

«Ο ειλικρινής διαθρησκευτικός διάλογος συμβάλλει στην ανάπτυξη αμοιβαίας εμπιστοσύνης και στην προώθηση της ειρήνης και της συμφιλίωσης. Η Εκκλησία αγωνίζεται να κάνει «την ειρήνη από ψηλά» πιο απτή αισθητή στη γη. Η αληθινή ειρήνη δεν επιτυγχάνεται με τη δύναμη των όπλων, αλλά μόνο με την αγάπη που «δεν αναζητά τους δικούς της» (Α΄ Κορ. 1.13). Το λάδι της πίστης πρέπει να χρησιμοποιείται για να απαλύνει και να θεραπεύει τις πληγές των άλλων, όχι για να αναζωπυρώνει νέες φωτιές μίσους». (παρ.5)

Εκφράζουμε την εγκάρδια ευγνωμοσύνη μας στους οικοδεσπότες μας στη Φινλανδία και σε όλους εσάς που συγκεντρωθήκατε εδώ στο πνεύμα της ειρήνης και του διαλόγου. Συγχαίρουμε ολόψυχα τους διοργανωτές και τους ομιλητές αυτής της συζήτησης στοργυλλής τραπέζης για το θάρρος και το όραμα να αναπτύξουν αυτή την ουσιαστική πρωτοβουλία για την προώθηση του διαθρησκευτικού διαλόγου.

Ο κόσμος μας, αν και ποικιλόμορφος και ζωντανός, συχνά αμαυρώνεται από διαιρέσεις, παρεξηγήσεις και συγκρούσεις. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 έχουν αναδιαμορφώσει την αντίληψη και το ρόλο των θρησκειών στην παγκόσμια σκηνή.

Έχουν λειτουργήσει ως μια ισχυρή επιστροφή των θρησκειών στις διεθνείς υποθέσεις. Ως απάντηση στην ιδέα ότι οι άνθρωποι σκοτώνουν στο όνομα του Θεού, είναι η πραγματικότητα ότι οι άνθρωποι της πίστης, που προέρχονται από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις, μπορούν να συναντηθούν και να προωθήσουν την ειρηνική συνύπαρξη. Ενόψει αυτών των προκλήσεων, το Οικουμενικό Πατριαρχείο υποστηρίζει εδώ και καιρό τις αρχές του οικουμενικού και διαθρησκειακού διαλόγου ως οδούς προς τη θεραπεία και τη συμφιλίωση. Σήμερα, θέλουμε να μοιραστούμε μαζί σας το ταξίδι της Μητέρας Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης στην οικουμενική κίνηση και τη δέσμευσή της να προωθήσει ουσιαστικούς διαλόγους με τους αδελφούς και τις αδελφές μας των παραδόσεων της Αβρααμικής πίστης.

Πίστη στο διάλογο

Πρέπει να έχουμε πίστη στον ίδιο τον διάλογο. Κάθε συνάντηση και κάθε διάλογος ενέχει κινδύνους τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Κάθε διάλογος είναι προσωπικός, καθώς περιλαμβάνει την αλληλεπίδραση μοναδικών, αναντικατάστατων προσώπων, χριστιανών και μη, των οποίων η προσωπικότητα συνδέεται άρρηκτα με τις ατομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητές τους. Η αντίθεση στον οικουμενικό ή διαθρησκειακό διάλογο προέρχεται συνήθως από φόβο και άγνοια, έλλειψη γνώσης ή έκθεση στη θρησκευτική πολυμορφία. Ο διαθρησκειακός διάλογος, για παράδειγμα, αναγνωρίζει τις διαφορές μεταξύ των θρησκευτικών παραδόσεων και προωθεί την ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία μεταξύ ανθρώπων και πολιτισμών. Διαθρησκειακός διάλογος δεν σημαίνει άρνηση της πίστης κάποιου, αλλά προσαρμογή της προοπτικής του προς την άλλη. Έτσι, μπορεί επίσης να θεραπεύσει τις προκαταλήψεις και να συμβάλει στην αμοιβαία κατανόηση και την ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων. Η προκατάληψη και η προκατάληψη έχουν τις ρίζες τους στην παραποίηση του Άλλου – γι' αυτό ο διάλογος είναι απαραίτητος, καθώς μπορεί να διώξει τον φόβο και την καχυποψία. Είναι απαραίτητη για την ειρήνη, αλλά είναι αποτελεσματική μόνο εάν αναληφθεί σε πνεύμα ένταξης, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού. Ο διάλογος καθορίζει τη σχέση μας με τον κόσμο μέσα από τη διαφορά του από τον εαυτό μας. Αυτή η σχέση αποτυπώνεται τέλεια σε ένα πρόσφατο έγγραφο που ευλογήθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο με τίτλο *Για τη ζωή του κόσμου: Προς ένα κοινωνικό ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας* που αναφέρει:

«Γνωρίζοντας ότι ο Θεός αποκαλύπτεται με αμέτρητους τρόπους και με απεριόριστη εφευρετικότητα, η Εκκλησία αρχίζει διάλογο με άλλες θρησκείες έτοιμη να εκπλαγεί και να χαρεί από την ποικιλία και την ομορφιά των γενναιόδωρων εκδηλώσεων θείας καλοσύνης, χάριτος και σοφίας του Θεού μεταξύ όλων των λαών». (παρ.55)

Η Οικουμενική Κίνηση: Αναζήτηση της Χριστιανικής Ενότητας μέσω του Διαλόγου

Ο διαχριστιανικός διάλογος είναι ένα ταξίδι προς τη συμφιλίωση. Η οικουμενική κίνηση, που συμβόλιζε αυτή την προσπάθεια, είναι ένας φάρος ελπίδας, ένα κάλεσμα να υπερβούμε τις ομολογιακές μας διαφορές στην επιδίωξη της χριστιανικής ενότητας στην κοινωνία των Εκκλησιών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως ένα από τα παλαιότερα και πιο σεβαστά κέντρα της Ορθοδοξίας, υπήρξε σταθερός υποστηρικτής της ενότητας μεταξύ των χριστιανών από την αρχή της οικουμενικής κίνησης. Από την εγκύκλιο και συνοδική επιστολή που εκδόθηκε το 1920, η Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης προσπάθησε να χρησιμοποιήσει τους ταπεινούς πόρους της για τη διευκόλυνση του αδελφικού διαλόγου και της κοινωνίας με την ελπίδα να αποκαταστήσει τη χριστιανική ενότητα. Το οικουμενικό κίνημα απέκτησε δυναμική στον απόηχο της καταστροφής των δύο Παγκοσμίων Πολέμων τον περασμένο αιώνα. Στον απόηχο

αυτών των τρομακτικών συγκρούσεων και μέσω πρωτοβουλιών όπως η δημιουργία του Παγκόσμιου Συμβουλίου Εκκλησιών («ΠΣΕ») το 1948, προσπαθήσαμε να προωθήσουμε τη συνεργασία, την κατανόηση και την κοινή δράση μεταξύ των διαφόρων χριστιανικών εκκλησιών. Η δέσμευσή μας στο διάλογο δεν αποδυναμώνει τις μοναδικές παραδόσεις μας, αλλά εμπλουτίζει τη συλλογική πνευματική μας κληρονομιά. Οι 75th anniversary of global ecumenical engagement of the WCC, that we celebrate this year, should also serve as a milestone on our journey towards unity. A couple of months back, we were in Estonia, at the 16th General Assembly of the Conference of European Churches, and we were reflecting on the ever-changing ecumenical reality of the Christian landscape on the continent. Despite possible alliances of circumstances motivated by what we called “new ecumenism”, a rapprochement of Christian churches around more traditional values is not enough. Indeed, the polarization of today’s society, which is represented by the expression of “culture wars”, constitutes a real challenge to our ecumenical vision and mission.

The future of the ecumenical movement resides in “the dialogue of love” through the creation of new signs and common actions. We need to open our hearts to the language of dialogue. This is the ultimate condition for the restoration of unity among Christians which has been particularly true during our ecumenical journey reinitiated over fifty years ago with our Sister Church of Rome in the solemn context of the Vatican II Council. The dialogue of love initiated by Pope Paul VI and Ecumenical Patriarch Athenagoras during their historic encounter in 1964 in Jerusalem and the joint lifting the year after of the 1054 anathemas allowed the dialogue to evolve into a “dialogue of truth.” In 1979, the official theological and international dialogue between our two churches started. We should mention the recent and important document issued in Alexandria, Egypt, on June 7, 2023, by the Joint International Commission for Theological Dialogue between the Roman Catholic Church and the Orthodox Church on “Synodality and Primacy in the Second Millennium and Today.” This document offers us an important lesson which is encapsulated in the very last sentence of the document: “Observing the mandate of our Lord to love one another as he has loved us (Jn 13:34), it is our Christian duty to strive for unity in faith and life.” (par.5.6)

A Journey of Dialogue: Embracing Our Jewish Brothers and Sisters

Ο διάλογος μεταξύ του Ιουδαϊσμού και του Ορθόδοξου Χριστιανισμού είναι μια απόδειξη των κοινών μας Αβρααμικών ριζών. Είναι ένας διάλογος που επιδιώκει να υπερβεί τις ιστορικές συγκρούσεις και να καλλιεργήσει τον αμοιβαίο σεβασμό. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει εμπλακεί σε ουσιαστικές συνομιλίες με Εβραίους ηγέτες, αναγνωρίζοντας τη σημασία της κατανόησης των παραδόσεων και των ιστοριών του άλλου. Μαζί, προσπαθούμε να καταπολεμήσουμε τις προκαταλήψεις, και ιδιαίτερα τον αντισημιτισμό, να προωθήσουμε την ανεκτικότητα και να εργαστούμε για έναν κόσμο όπου η αρμονία υπερισχύει της διχόνοιας.

Ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί, στεκόμαστε μαζί με τους Εβραίους αδελφούς και αδελφές μας και καταδικάζουμε τον αντισημιτισμό και όλες τις πράξεις μισαλλοδοξίας και μίσους, όποτε και όπου συμβαίνουν. Ως εκ τούτου, ακολουθούμε τη μαρτυρία αμέτρητων Ορθοδόξων Χριστιανών, οι οποίοι διακινδύνευσαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου για να σώσουν τις ζωές των Εβραίων γειτόνων τους. Είναι πεποίθησή μας ότι κάθε ζωή είναι πολύτιμη. Η εβραϊκή κοινότητα έχει αναγνωρίσει πολλούς από αυτούς τους Ορθόδοξους Χριστιανούς που βοήθησαν τους Εβραίους σε ώρα ανάγκης ως «Δίκαιους μεταξύ των Εθνών» και τους έχει τιμήσει στο Παγκόσμιο Κέντρο Μνήμης του Ολοκαυτώματος Yad Vashem στην Ιερουσαλήμ, το οποίο είχαμε την τιμή να επισκεφθούμε.

Ως Εκκλησία, η μνήμη αυτών των σπουδαίων ανδρών και γυναικών της πίστης μας μας παρακινεί να είμαστε άξιοι συνεχιστές του παραδείγματός τους. Όλοι γνωρίζετε τα ονόματά τους: Μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος, Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα, Άγιος Δημήτριος Κλεπίνιν και Αιδεσιμότατος Κύριλλος Αργέντης.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Διεθνής Εβραϊκή Επιτροπή Διαθρησκειακών Διαβουλεύσεων απολαμβάνουν περισσότερα από σαράντα χρόνια γόνιμης συνεργασίας, κατανόησης και διαλόγου μεταξύ του Ιουδαϊσμού και του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Η τελευταία τους συνάντηση, τον Δεκέμβριο του 2022 στη Βιέννη, έδειξε τη συνεχή δέσμευσή μας σε αυτή την ιστορική ακαδημαϊκή διαβούλευση και την επιθυμία μας να ενισχύσουμε τη σχέση και τη γνώση μας για τον Άλλο.

Γέφυρες Κατανόησης: Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Ισλάμ

Σε έναν κόσμο που συχνά χαρακτηρίζεται από εντάσεις μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων, το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει λάβει μέτρα για την οικοδόμηση γεφυρών κατανόησης με τους μουσουλμάνους εταίρους μας. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι στην καρδιά του Ισλάμ και του Ορθόδοξου Χριστιανισμού βρίσκεται το κοινό κάλεσμα για συμπόνια, δικαιοσύνη και ειρήνη. Μέσα από διαλόγους και κοινές πρωτοβουλίες, στοχεύουμε να τονίσουμε τις κοινές μας αξίες και να αντιμετωπίσουμε τις παρεξηγήσεις που έχουν σπείρει σπόρους διχόνοιας.

Λόγω του τοπικού μας πλαισίου στην Τουρκία, το Ισλάμ δεν είναι ξένη θρησκεία. Αυτή η μακρόχρονη παράδοση διαλόγου, με την οποία έχουν εμπλακεί πολλοί Πατέρες της Εκκλησίας, από τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό μέχρι τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά και τον άγιο Γεννάδιο Σχολάριο, δεν αποφεύγει τις θεολογικές διαφωνίες σχετικά με το μυστήριο της ενανθρωπήσεως ή τη θεολογία της Αγίας Τριάδος. Ωστόσο, η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει εμπλέξει τις βαθιές διδασκαλίες του Ισλάμ στις πολλαπλές παραδόσεις της, αναγνωρίζοντας σημεία επαφής και κοινά σημεία γύρω από το ζήτημα της κοινότητας ή της *Umma*, μοιράζοντας έναν κοινό τόπο γέννησης στη Μέση Ανατολή, υποστηρίζοντας τη σημασία της προσευχής και της άσκησης και αγωνιζόμενη να διακρίνει το θέλημα του Θεού σε όλα τα πράγματα. Αυτές οι προϋποθέσεις προσκαλούν το Ισλάμ και την Ορθοδοξία σε μια οικεία συζήτηση για την πρόοδο της ειρήνης και της δικαιοσύνης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ήμασταν συγκλονισμένοι και βαθιά αντίθετοι σε αυτό που συνέβη στη Σουηδία και τη Δανία, νωρίτερα φέτος, με το κάψιμο του Κορανίου. Αυτές οι πράξεις δεν είναι μόνο απαράδεκτες, αλλά επιδεικνύουν έλλειψη σεβασμού και ανοχής που αποτελούν ντροπή για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό μας, καθώς μεγεθύνει το μίσος και τις προκαταλήψεις. Το καθήκον όλων των θρησκευτικών ηγετών είναι να κηρύττουν το σεβασμό για την ιερότητα των μελών διαφορετικών θρησκειών.

Αντίθετα, προσπαθήσαμε να μεταφέρουμε την ίδια την ιδέα της ειρήνης κατά τη διάρκεια μιας σημαντικής διάσκεψης στο Κάιρο, το 2017, μετά από πρόσκληση του Μεγάλου Ιμάμη του Τζαμιού Al Azhar, Σείχη Ahmed Mohamed el-Tayyib. Ενώ ασχοληθήκαμε με τις κρίσιμες λειτουργίες της θρησκείας: να συνδέσουμε την ανθρωπότητα, να σχετιστούμε με την ταυτότητα των λαών, να δημιουργήσουμε μεγαλύτερα πολιτιστικά επιτεύγματα και να είμαστε παράγοντας ειρήνης, βρήκαμε επίσης σημαντικό να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της βίας που επιτυγχάνεται στο όνομα της θρησκείας. Υπενθυμίσαμε στους συμμετέχοντες ότι το συνεχιζόμενο ξέσπασμα του θρησκευτικού φονταμενταλισμού και οι τρομερές πράξεις βίας στο όνομα της θρησκείας, συμβάλλουν στη σύγχρονη κριτική της θρησκείας και της πίστης, καθιστώντας έτσι την ταύτιση της θρησκείας με τις αρνητικές πτυχές της. Ο

φονταμενταλισμός μετατρέπει την πίστη σε ιδεολογία. Η αλήθεια είναι ότι η βία είναι η άρνηση θεμελιωδών θρησκευτικών πεποιθήσεων και δογμάτων. Η αληθινή πίστη δεν απαλλάσσει τους ανθρώπους από το να είναι υπεύθυνοι για τον κόσμο, να σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να αγωνίζονται για την επίτευξη δικαιοσύνης και ειρήνης. Αντίθετα, ενισχύει τη δέσμευση της ανθρώπινης δράσης, διευρύνει τη μαρτυρία μας για την ελευθερία και τις ανθρώπινες βασικές αξίες.

Αυτή η εμπειρία είναι στενά συνδεδεμένη με τα γεγονότα που τιμούμε σήμερα, δεδομένου ότι παρουσίασε τη θρησκεία ως απειλή για την ανθρωπότητα και απειλή για την ίδια την αλήθεια. Για αιώνες, οι άνθρωποι των τριών Αβρααμικών παραδόσεων ζούσαν ώμο με ώμο και μοιράζονταν την ίδια περιοχή, βρίσκοντας στην κοινή εμπειρία της συνύπαρξης τον ορίζοντα της ειρήνης και της ενότητάς τους. Αυτή η εμπειρία, η οποία δεν είναι πάντα εύκολη, δείχνει ότι διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις μπορούν να χρησιμεύσουν ως γέφυρες μεταξύ των ανθρώπων και να προωθήσουν την ειρήνη και την αμοιβαία κατανόηση, την ανοχή και τη γνώση μέσω της δέσμευσής τους για διάλογο.

Περιβαλλοντική Διαχείριση: Μια Κοινή Αιτία

Στην επιδίωξή μας για ειρήνη, πρέπει επίσης να αναγνωρίσουμε την επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης των παγκόσμιων προκλήσεων που μας επηρεάζουν όλους. Το περιβάλλον, ένα δώρο που εμπιστεύτηκε στην ανθρωπότητα ο Δημιουργός, απειλείται λόγω των μη βιώσιμων πρακτικών μας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο υψώνει σταθερά τη φωνή του για την υπεράσπιση του περιβάλλοντος, προτρέποντας τους θρησκευτικούς ηγέτες και τις κοινότητες να γίνουν καλοί διαχειριστές της δημιουργίας. Η κοινή μας δέσμευση για την προστασία του πλανήτη μπορεί να χρησιμεύσει ως ισχυρή ενοποιητική δύναμη.

Πριν από μερικές εβδομάδες, συγκαλέσαμε μια διεθνή διάσκεψη στην Κωνσταντινούπολη-Κωνσταντινούπολη, χριστιανών και μουσουλμάνων ηγετών με αυτόν ακριβώς τον σκοπό να επικεντρωθούμε στην περιβαλλοντική κρίση ως κοινή ανησυχία για όλες τις θρησκείες. Είναι επείγον καθήκον μας να ενώσουμε τις φωνές μας, σε αυτό το κομβικό σταυροδρόμι για την ανθρωπότητα, και να υπηρετήσουμε ως ηθικοί ηγέτες χρησιμοποιώντας τις θρησκευτικές μας παραδόσεις ως πυξίδα για την αποκατάσταση και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Όπως έχουμε επαναλάβει ακούραστα εδώ και δεκαετίες: «Η διάπραξη εγκλήματος κατά του φυσικού κόσμου είναι αμαρτία».

Ο ρόλος των θρησκευτικών ηγετών είναι να εμπνέουν και να καθοδηγούν με λόγια και πράξεις. Ως εκ τούτου, δεν είμαστε μόνο εξοπλισμένοι για να ανταποκριθούμε σε αυτό το κάλεσμα, αλλά έχουμε τη φανταστική ευκαιρία να δημιουργήσουμε τον απαραίτητο θάλαμο ηχούς για αυτές τις παγκόσμιες ανησυχίες. Εξάλλου, η οικολογική κρίση είναι μια παγκόσμια πρόκληση που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο μέσω διεθνούς καθώς και διαθρησκευτικής συνεργασίας και δέσμευσης. Κοιτάζοντας πίσω στις γραφές μας, τις παραδόσεις μας, τις πνευματικές διδασκαλίες μας, δεν μπορούμε να αποφύγουμε το καθήκον μας προς το περιβάλλον ως αυθεντική έκφραση της αγάπης και της φροντίδας μας για τον πλησίον μας. Αυτό που μας βοηθά να κάνουμε ο διαθρησκευτικός διάλογος είναι να δημιουργήσουμε αυτόν τον μοναδικό χώρο όπου τα κοινά σημεία της θρησκευτικής μας σοφίας οδηγούν σε μια συλλογική περιβαλλοντική αφύπνιση.

Στο πρόσφατο Πατριαρχικό μας Μήνυμα για την έναρξη του Εκκλησιαστικού έτους και την κατανυκτική ημέρα προσευχής για το φυσικό περιβάλλον, την 1η Σεπτεμβρίου 2023,

υπογραμμίσαμε την ανάγκη αντιμετώπισης της περιβαλλοντικής κρίσης ως αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Πατριαρχικό Μήνυμα αναφέρει:

«Οι συνέπειες της οικολογικής κρίσης πρέπει να αντιμετωπιστούν πάνω απ' όλα στο επίπεδο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι αυτονόητο ότι τα δικαιώματα αυτά, σε όλες τις πτυχές και διαστάσεις τους, αποτελούν μια αμέριστη ενότητα και ότι η προστασία τους είναι αδιαχώριστη».

Ο διάλογος και η σύνδεση που δημιουργήθηκε από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις ως απάντηση στην περιβαλλοντική κρίση, από την κλιμάκωση της κλιματικής αλλαγής έως την καταστροφή της βιοποικιλότητας, είναι μια κρίσιμη στιγμή στην ιστορία μας ως ανθρωπότητα. Η ικανότητά μας να είμαστε παράγοντες αλλαγής και μετασχηματισμού τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο μαρτυρεί την πίστη μας και τα κοινά σημεία που μας ενώνουν σε πνεύμα ευθύνης και ανοχής. Ο πλανήτης μας είναι ο ιερός χώρος όπου εκπληρώνουμε τη θρησκευτική μας αποστολή: να υπηρετούμε τους γείτονές μας ως οι ίδιοι έχοντας επίγνωση της άμεσης σύνδεσης μεταξύ οικολογικού και κοινωνικού ζητήματος, ειδικά από τη στιγμή που η καταστροφή του περιβάλλοντος επηρεάζει άμεσα τους πιο ευάλωτους ανάμεσά μας.

Ας κάνουμε τον διάλογό μας μια ευκαιρία να εμπνεύσουμε αυτή τη γενιά και τα παιδιά της να δουν τον Θεό να εργάζεται μέσω της κοινής αναγνώρισης της κοινής μας ευθύνης. Δουλεύοντας μαζί για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ζητώντας αλλαγές και μετασχηματισμούς σε όλες τις κοινότητές μας και την ευρύτερη κοινωνία, στέλνουμε ένα μήνυμα ειρήνης και γιορτάζουμε την ποικιλομορφία μας διαφυλάσσοντας το δώρο του Θεού σε εμάς, αυτόν τον όμορφο αλλά πληγωμένο πλανήτη.

***

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι,

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο σκοπεύει να δώσει το παράδειγμα, δείχνοντας πώς οι θρησκευτικοί ηγέτες πρέπει να αποτελούν μέρος μιας προόδου που προάγει την ειρηνική συνύπαρξη, τη δικαιοσύνη και την ισότητα. Η Ορθοδοξία έχει βρει στο διάλογο τη δύναμη της συνύπαρξης, ξεπερνώντας τους δικούς της αγώνες ανακουφίζοντας καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, ανταποκρινόμενη σε κρίσεις και προωθώντας ένα ήθος αλληλεγγύης. Βρισκόμαστε στην πρώτη γραμμή της διοργάνωσης διεθνών διαθρησκειακών διασκέψεων, γνωρίζοντας ότι το εργαλείο ενός γνήσιου διαλόγου μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη της τρομερής κατάχρησης των θρησκειών από φονταμενταλιστές και εξτρεμιστές, καθώς και στην αντιμετώπιση της μισαλλοδοξίας και των προκαταλήψεων.

Ως θρησκευτικοί ηγέτες, πρέπει να δημιουργούμε γέφυρες, αναζητητές της αλήθειας και υποστηρικτές του διαλόγου. Καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας μας ως Οικουμενικός Πατριάρχης εκτιμήσαμε αυτές τις αρχές όχι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά και για την Εκκλησία μας και για τον κόσμο γενικότερα.

Συμπερασματικά, το Οικουμενικό Πατριαρχείο παραμένει αφοσιωμένο στην προώθηση του οικουμενικού και διαθρησκειακού διαλόγου ως ζωτικών οργάνων του παγκόσμιου πολιτισμού του 21ου αιώνα. Καθώς θυμόμαστε τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου, τα πολλά θύματά της και τις τρομερές επιπτώσεις της στο περιβάλλον, ας τιμήσουμε τη μνήμη εκείνων που υπέφεραν με τη δέσμευσή τους να οικοδομήσουν έναν κόσμο που συμβολίζεται από

σεβασμό, ενσυναίσθηση και συνεργασία. Είθε οι συλλογικές μας προσπάθειες να μας καθοδηγήσουν προς ένα λαμπρότερο και καλύτερο μέλλον.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.